

I. Společenská odpovědnost firem - definice

Společenská odpovědnost firem (z anglického corporate social responsibility, dále jen „CSR“) stojí na hodnotách zaměřených na ekonomické, sociální a environmentální dopady podnikání. V *ekonomické oblasti* se od firmy očekává transparentní podnikání a pozitivní vztahy s investory, zákazníky, dodavateli a dalšími obchodními partnery. Sledují se také její dopady na ekonomiku na lokální, národní i globální úrovni, například prostřednictvím rozvoje zaměstnanosti či boje proti korupci. V *sociální oblasti* se odpovědné chování firmy zaměřuje na přístup k zaměstnancům a podporu okolní komunity. Na pracovišti i v místní komunitě tak podnik ovlivňuje životní úroveň, zdraví, bezpečnost, vzdělávání a kulturní rozvoj občanů. V *environmentální oblasti* si podnik uvědomuje své dopady na živou i neživou přírodu včetně ekosystému, půdy, vzduchu a vody. Předpokládá se, že svou podnikatelskou činnost bude vykonávat tak, aby chránil přírodní zdroje a co nejméně zatěžoval životní prostředí.

Definice regulatorního rámce CSR leží v rukou jednotlivých zemí, přestože CSR je zamýšleno jako koncept založený na dobrovolnosti. Do dnešního dne přijalo národní strategie v oblasti CSR jen 15 z 27 členských států a Česká republika stojí teprve na začátku procesu zpracování národní strategie.

Mezi přední mezinárodně uznávané normy podle, kterých se odvozují další pravidla pro CSR a zveřejňování účetních informací patří například Tripartitní deklarace principů týkajících se nadnárodních podniků a sociální politiky Mezinárodní organizace práce (ILO), OECD pravidla pro nadnárodní podniky, deset principů OSN „Global Compact Principles“, pravidla OSN pro podnikání a lidská práva, (UNGC) a standardy Mezinárodní organizace pro Standardizaci (ISO) ISO 26000 pravidla pro sociální odpovědnost. V jednotlivých odvětvích vznikla rovněž sektorová pravidla pro CSR. Totéž platí pro nadnárodní společnosti, které si v rámci své firmy vytvořily vlastní pravidla. V rámci podávání zpráv o společenské odpovědnosti firmy mohou společnosti používat pravidla pro udržitelné informování nevládní organizace Global Reporting Initiative (GRI). Pravidla GRI umožňují organizacím informovat o své ekonomické, environmentální, sociální a správní výkonnosti a měřit ji. Ani na globální, ani na evropské úrovni nebyla přijata žádná společná pravidla pro reporting.

II. CSR a Evropská unie

Evropská komise v tzv. Zelené knize, vydané v roce 2001 s podtitulem "Propagovat evropský rámec pro společenskou odpovědnost podniků" poprvé definovala CSR na evropské úrovni jako koncept: „... na jehož základě obchodní společnosti dobrovolně začleňují sociální záležitosti a otázky životního prostředí do své podnikatelské činnosti a vzájemných vztahů se zúčastněnými stranami“. Tato definice zdůrazňuje dobrovolný charakter společenské odpovědnosti firem. Zelená kniha měla za cíl zahájit diskuzi o konceptu

CSR a nalézt možnosti jeho další podpory na evropské úrovni. Požadavky na každoroční zveřejňování účetních informací vybraných druhů společností, bank a ostatních finančních a pojišťovacích institucí jsou upraveny ve směrnici z června 2003 ([2003/51/EC](#)). V roce 2006 vydala Komise sdělení, ve kterém iniciovala vytvoření „Evropské aliance pro sociální odpovědnost podniků“, tj. dalšího nástroje na podporu CSR. Další důležitou iniciativou je Evropské fórum o společenské zodpovědnosti firem „Multi-stakeholder Forum on Corporate social responsibility“, které hostí Komise každé dva roky a nabízí prostor pro dialog mezi evropskými zúčastněnými stranami o vývoji v oblasti CSR a směřování Evropské legislativy v této oblasti.

V říjnu 2011 předložila Evropská Komise balíček opatření na podporu zodpovědného podnikání, který mj. definuje ***Společenskou odpovědnost firem jako zodpovědnost firem za jejich dopad na společnost***.

Balíček se skládá z dvou nelegislativních opatření a dvou legislativních návrhů:

- **Sdělení o CSR** – cílem je modernizovat definici konceptu a přiblížit ji globálně užívaným pojmům, propagovat CSR mezi podnikateli, vytvořit Evropské ocenění CSR od roku 2013 a iniciovat vznik platformy CSR pro zainteresované skupiny.
- **Iniciativa sociálního podnikání** – týká se především podpory sociálního podnikání zejména prostřednictvím přístupu k financím EU a finančním nástrojům, zvýšení visibility sociálního podnikání, zjednodušení souvisejícího regulatorního prostředí a revize státní podpory a pravidel pro zadávání veřejných zakázek.
- **Revize Směrnic o účetnictví ([78/660/EEC](#), [83/349/EEC](#)) a [Směrnice transparentnosti](#)** – Komise plánuje zavést systém reportingu (Country-by-Country Reporting – CBCR) s cílem zvýšit transparentnost plateb privátních firem nebo kótovaných společností v EU z odvětví ropy, plynu, uhlí a těžby dřeva. Současně se Komise snaží snížit administrativní zátěž a finanční výdaje malých firem, a to při přípravě finančních zpráv v rámci Směrnic o účetnictví a zrušením povinnosti čtvrtletně zveřejňovat finanční údaje v rámci Směrnice o transparentnosti.

Sdělení o CSR se především zabývá strategií pro další legislativní a nelegislativní kroky v této oblasti a možnostmi, jak prohloubit důvěru v podnikání a dát prostor firmám, aby plně realizovaly svůj potenciál v pozitivním dopadu na společnost. Sdělení klade důraz na kompatibilitu evropského chápání CSR s mezinárodně uznávanými zásadami a pokyny. Komise prosazuje mnohostranný přístup k CSR, který zahrne sociální dopady, environmentální otázky, oblast lidských práv a zároveň zohledňuje potřeby podniků, zúčastněných stran z nekomerční sféry a členských států. Jedním z hlavních cílů je podpořit zohledňování CSR trhem, tedy prostřednictvím investiční politiky a veřejných zakázek. Komise bude podporovat systémy samoregulace a společné regulace, které dopomohou podnikům naplnit vlastní sociální odpovědnost. Ve sdělení se Komise zabývá transparentností podniků a podporuje důležitost společenské odpovědnosti a její pozitivní vliv na sociální dialog.

Pro prohloubení důvěry v podnikání chce Komise zavést od roku 2012 evropskou cenu za sociální odpovědnost podniků a v roce 2013 vytvořit platformu sociální odpovědnosti podniků v řadě relevantních průmyslových odvětví. Komise si dává za cíl zlepšení úrovně důvěry v podniky, a proto se chce soustředit na propagaci CSR v oblasti životního prostředí (tzv. „greenwashing“). V roce 2012 má být také zahájena příprava kodexu osvědčených postupů pro provádění samoregulace a společné regulace, které má vést k účinnějšímu provádění postupů CSR. Dále usiluje Komise vytvořit mechanismus vzájemného hodnocení vnitrostátních politik v oblasti CSR. Komise chce sledovat závazky přijaté evropskými podniky s více než 1 000 zaměstnanci a klást důraz, aby velké podniky do roku 2014 přijaly mezinárodní normy CSR. Zpráva o implementačním procesu akčního plánu by měla být publikována před revizním a hodnotícím zasedáním v polovině roku 2014.

III. CSR v členských státech EU

Koncept CSR je v členských státech upraven odlišně. Většina států, které mají legislativně regulovaný CSR reporting, kombinuje povinné a dobrovolné požadavky. Mezi státy EU, které upravily svoji národní legislativou o CSR nad rámec požadované EU legislativy patří Francie, Německo, Švédsko, Norsko, Belgie, Itálie, Rakousko, Dánsko, Finsko, Řecko, Lucembursko, Nizozemí, Portugalsko, Španělsko, Velká Británie, Maďarsko a Rumunsko. Individuální národní rámce a legislativa vedou k odlišným schématům a závazkům. Především odlišné požadavky na zveřejňování zpráv působí značné problémy při publikaci globální zprávy nadnárodních firem o CSR reportingu, která je založená na lokálních zprávách. Podle studie zveřejněné Evropskou Komisí v lednu 2011 „The State of Play of Sustainable Reporting in the European Union“ je pro mnohé nadnárodní firmy udržitelný reporting již tradiční jev otázkou prestiže, pro MSP zůstává problematickým vzhledem k další administrativní zátěži. Nicméně, studie ukázala, že CSR reporting působí jako dominový efekt, pokud zveřejňuje část firem CSR reporting, ovlivňuje to i ostatní, aby se aktivně zapojili v oblasti společenské zodpovědnosti a tento jev je patrný i na nadnárodní úrovni. Během posledních deseti let, mnoho zemí zavedlo nová pravidla pro zveřejňování CSR reportingu.

IV. CSR v České republice

Podpora kvality, konceptu CSR a zavádění mezinárodních norem včetně norem ISO řeší v ČR Strategie Národní politiky kvality na období let 2011 až 2015 z prosince 2010, která vychází z Národní politiky podpory jakosti z 10. května 2000. Vrcholným poradním, iniciačním a koordinačním orgánem vlády České republiky, zaměřeným na podporu rozvoje managementu a uplatňování Národní politiky kvality v České republice je Rada kvality České republiky.

V České republice není povinné zveřejňovat reporting k CSR a společenská odpovědnost firem je vymezena jako dobrovolný závazek firem. Přesto se i u nás stále více firem hlásí k CSR a udržitelnému rozvoji podnikání. Platformou CSR pro manažery působící v předních českých i světových firmách je Business Leaders Forum. Fórum prosazuje dodržování etiky v podnikatelské praxi, skutečné naplňování společenské odpovědnosti firem a podporuje spolupráci mezi firemním, veřejným a neziskovým sektorem.

Koncept CSR v Čechách má před sebou mnoho překážek a prostoru pro rozvoj. U většiny českých firem je například vidět, že pouze přebírají koncept CSR od své mateřské společnosti a strategie CSR tak v řadě případů není přizpůsobena českému trhu a není tak efektivní. CSR se také zaměřuje často pouze na charitativní činnost či různé formy dobrovolnictví. Přitom potenciál CSR je mnohem širší a jeho vliv by neměl být chápán pouze jako marketingový prostředek.

Vzrůstající zájem českých podnikatelů o CSR je reflektován i množstvím cen a soutěží v této oblasti. Mezi hlavní ocenění patří mj. „Top Firemní Filantrop“ cena Fóra dárců za společenskou odpovědnost, na kterou navazuje „TOP ODPOVĚDNÁ FIRMA“, „Národní cena ČR za společenskou odpovědnost“ vyhlašovaná radou kvality ČR od roku 2009, „Cena za společenskou odpovědnost firem“ (CSR Award), nebo ocenění „Firma roku: Rovné příležitosti“ pro firmy, které uplatňují genderovou politiku v praxi.

V. Postoj evropských podnikatelů k nové iniciativě Komise k CSR

Dle evropských podnikatelských platform je rozvoj CSR ovlivněn stále větším počtem podniků, které zahrnují CSR do jejich obchodních strategií, vědomy si výhod, které tento koncept nabízí. Proto by podle nich politika Evropské Unie neměla zasahovat do flexibility podniků vybudovat si vlastní přístup k CSR podle specifických požadavků stakeholderů a dalších individuálních potřeb podniků. Současné požadavky firem na zveřejňování ne-finančních informací jsou dostatečné a firmy samy by se měly rozhodnout, jak nejlépe poskytnout výsledky CSR svým stakeholderům. Komise by měla podpořit vliv CSR na rozvoj podnikání, inovaci v oblasti CSR a podpořit podniky, aby zahrnuly CSR do jejich obchodních strategií. Propagace CSR bude především těžká s ohledem na hospodářskou krizi, která uplatňování tohoto konceptu spíše škodí.

Evropská federace zaměstnavatelů BUSINESSEUROPE, Evropská asociace průmyslových a obchodních komor EUROCHAMBRES a Asociace evropských malých a středních podniků a řemesel UEAPME se ve svých stanoviscích k CSR shodují na nutnosti zachovat tento koncept jako dobrovolný. S tím souvisí i nesouhlas evropských podnikatelských organizací s rozšířením povinného zveřejňování nefinančních informací, které přinese pouze další administrativní zátěž a vyšší náklady. CSR reporting by měl být dobrovolný a rozhodnutí by mělo být na každé společnosti, na základě potřeb a firemní strategie.

VI. Odkazy

■ Evropská legislativa

- MEMO „Společenská zodpovědnost firem“
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/730>
- MEMO „Finanční účetní požadavky pro společnosti s ručením omezeným“
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/732&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

- MEMO „Návrh na revizi směrnice o transparentnosti“
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/734&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>
- Iniciativa pro Sociální podnikání
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/735&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

■ Další odkazy

- Společenská odpovědnost firem
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikatelske-prostredi/spolecenska-odpovednost-firem-pruvodce/1001234/47816/>
- Business Leaders Forum
<http://www.csr-online.cz/Page.aspx?home>
- Evropská aliance pro Společenskou odpovědnost podniků
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/european-alliance/index_en.htm
- Jména organizací, která budou realizovat CSR projekty
http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=5695&lang=en&tpa_id=0&rf=newsbytheme.cfm%3Flang%3Den%26displayType%3Dnews%26fosubtype%3D%26tpa%3D0%26period%3Dlatest%26month%3D%26page%3D1
- Postoj BUSINESSEUROPE k strategii EU pro CSR na 2011 – 2014
<http://62.102.106.140/docs/1/BLGHKOECAAJEBBLCDEPNLCEOPDWY9DBDP19LTE4Q/UNICE/docs/DLS/2012-00025-E.pdf>
- Studie publikovaná Evropskou Komisí „The state of play in sustainability reporting in the European Union“ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=1013&furtherNews=yes>